

K 7/2022 vp Yhdenvertaisuusvaltuutetun kertomus eduskunnalle 2022

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta 15.6.2022
Natalia Ollus, OTT, johtaja, HEUNI

HEUNIn ihmiskauppatutkimus 2009-2021

- Ihmiskauppa seksuaalista hyväksikäyttötarkoitusta varten ja paritus ([2009](#))
- Ehdoilla millä hyvänsä –tutkimus työperäisestä ihmiskaupasta ([2011](#))
- Ravintola- ja siivousalatutkimus ja ohjeistus työnantajille ja rekrytointiin ([2013](#) / [2014](#))
- Lumeavioliittojen ja ihmiskaupan väliset linkit ([2016](#))
- Ulkomaisen työvoiman hyväksikäyttö yhteisörikoksena ja rakenteellisena ongelmana – Natalia Olluksen väitöskirja ([2016](#))
- Laivayhtiöiden rooli ihmiskaupan tunnistamisessa ja ehkäisyssä ([2016](#))
- Ihmiskaupan uhrien auttaminen ja kustannukset Baltian maissa ([2017](#))
- Tuntematon tulevaisuus – ihmiskaupan uhrien auttamislain toimivuus ([2018](#))
- Opas yrityksille ja työnantajille riskienhallintaan erityisesti alihankintaketjuissa ([2018](#))
- Lapsiin ja nuoriin kohdistuva ihmiskauppa Suomessa ([2019](#))
- Työperäisen hyväksikäytön liiketoimintamalli ([2019](#))
- Kontrolli, hyväksikäyttö ja uhrien toimijuus – Minna Viuhkon väitöskirja ([2019](#))
- Näkymättömät uhrit – pakolaisnaisten kokema sukupuolistunut väkivalta ([2020](#))
- Työkalupakki yrityksille työperäisen ihmiskaupan ja hyväksikäytön ennaltaehkäisemiseksi ([2020](#))
- Työperäisen ihmiskaupan paljastaminen: Tutkintaopas ([2020](#))
- UNODC Issue Paper: Ihmiskaupan ja avioliiton linkit ([2020](#))
- Ulkomaalaislain ja sen soveltamiskäytännön muutosten yhteisvaikutukset kansainvälistä suojelua hakaneiden ja saaneiden asemaan ([2021](#))
- Selvitys ulkomaisen työvoiman hyväksikäytön torjunnan menettelyistä eri maissa ([2021](#))
- Selvitys ulkomaalaistaustaisten ihmiskaupan uhrien työllisyyspalveluiden järjestämisestä Suomessa ([2021](#))
- Työperäinen hyväksikäyttö ja julkiset hankinnat. Opas riskien huomioimiseen Suomessa ([2021](#))

Ihmiskaupan vastaisen toiminnan kehitys Suomessa

- Kansallinen ihmiskaupparaporttoijan keskeinen rooli ihmiskaupan vastaisen toiminnan kehittäjänä:
 - Itsenäinen asema (poikkeus monesta muusta maasta)
 - Eduskuntakertomukset keskeisessä asemassa → suositukset muuttuneet käytännöksi
- Tutkimuksen merkitys → HEUNI tutkinut ilmiötä lähes 20 vuoden ajan
 - Tutkimustieto on laajentanut tietoisuutta ja ymmärrystä hyväksikäytöstä, esiintymismuodoista, säädöksistä ja pakkotyön määritelmästä → vaikutus myös oikeuskäytäntöön
- **HEUNI tekee paraikaa esitystä työperäisen hyväksikäytön ehkäisyn pitkän aikavälin strategiaksi ja toimintasuunnitelmaksi (2023–2027) työ- ja elinkeinoministeriön (TEM) toimeksiannosta → tehokkaampi puuttuminen hyväksikäyttöön**

Rikostutkinnan haasteet ja poliisin rooli

- Poliisin erityisryhmä tärkeä ja kauan kaivattu lisä, mutta puutteita esiintyy edelleen kuten apulaisoikeuskanslerin ratkaisu osoittaa → HEUNI kannattaa YVV:n suosituksia rikosvastuun toteutumisen vahvistamiseksi.
- HEUNIn suositukset poliisille:
 - Poliisin **tietoisuutta työvoiman hyväksikäytöstä ja ihmiskaupan tunnusmerkistöistä tulee parantaa** → tulee sisällyttää poliisin perus- tai täydennyskoulutukseen.
 - Rikosilmoitusten **esiselvitysprosessia tulee kehittää**
 - **Keskusrikospoliisiin tulee nimetä poliisin ihmiskauppakoordinaattori**, joka toimisi kansallisena yhteyspisteenä.
 - **Poliisin, työsuojelun ja verottajan yhteistyötä** tulee edelleen lisätä alueellisesti.

Ihmiskaupan vastainen koordinaatio

- HEUNI yhtyy yhdenvertaisuusvaltuutetun näkemykseen ihmiskaupan vastaisen koordinaatiotoiminnan riittävästä resursoinnista.
- Ihmiskaupan vastainen toimintaohjelma (2021–2023) on kunnianhimoinen → **kaikkia toimintaohjelman toteutuneita toimenpiteitä tulee säännöllisesti arvioida ja toimintaohjelma uusia säännöllisesti.**
- **Suomessa tulisi tehdä vuoden tai kahden välein koostettu ilmiöraportti ihmiskaupasta eri tahojen tuottamien tietojen pohjalta → tulisi sisällyttää ihmiskaupan vastaisen koordinaattorin tehtäviin lisäresurssein.**

Ihmiskaupan uhrien auttaminen

HEUNI kannattaa yhdenvertaisuusvaltuutetun suosituksia:

- Tulee säätää lailla ihmiskaupan uhrien turvallisesta ja tuetusta asumisesta
- Tulee poistaa kytkös rikosprosessiin ihmiskaupan uhrien auttamista koskevasta laista.
- Tulee vahvistaa sosiaali- ja terveystoimen työntekijöiden osaamista ihmiskaupan uhrien tunnistamisesta ja kohtaamisesta.
- Tulee laatia kansallinen tunnistamis- ja ohjausjärjestelmä (NRM)
- Lisäksi HEUNI kannattaa valmisteilla olevaa kotoutumislain muutosta, jonka mukaan kotoutumisen palvelutarpeen arvioinnissa voidaan ihmiskaupan uhrien kohdalla joustaa laissa säädetyistä määräajoista.

Lapsiin kohdistuva ihmiskauppa Suomessa

- HEUNIn selvitys lapsiin kohdistuvasta ihmiskaupasta → ei aina osata nähdä ihmiskaupan viitekehyksen kautta.
- Suomessa tullut ilmi lapsiin kohdistuvaa ihmiskauppaa esim. seksuaalinen hyväksikäyttö, pakottamista rikolliseen toimintaan, pakkoavioliittoja.
- HEUNin suosituksia:
 - **Ihmiskaupan uhriksi joutuneiden lasten ja nuorten avunsaanti ja oikea-aikainen pääsy palveluihin tulee taata.**
 - **Lapsilähtöistä ja moniammatillista viranomaisyhteistyötä lapsiuhrien ja todistajien auttamiseksi tulee parantaa.**
 - **Ihmiskauppasäännökset ovat ensisijaisesti sovellettavia paritussäännöksiin nähden. Tämän tulee selkeämmin ohjeistaa sekä poliisille että syyttäjille.**
 - **Rikosoikeusjärjestelmän toimijoiden ymmärrystä rankaisemattomuusperiaatteesta tulee vahvistaa.**

Pakkoavioliitto ja ihmiskauppa

- HEUNIn tutkimukset pakkoavioliitoista → kaikki pakkoavioliitot eivät välttämättä täytä ihmiskaupan tunnusmerkkejä. **Siksi yhdenvertaisuusvaltuutetun ehdottama erilliskriminalisointi voisi olla perusteltu ratkaisu tällaisiin tapauksiin puuttumiseksi.**
- Vain harvat pakkoavioliittotapaukset tulevat viranomaisten tietoon, ja vielä harvemmat tutkitaan ihmiskauppana ja johtavat tuomioihin → **Suomessa tulisi lisätä keskeisten viranomaisten, ml. esitutkintaviranomaisten tietoisuutta pakkoavioliitosta uhrien tunnistamisen parantamiseksi, rikosvastuun toteutumiseksi ja uhrien oikeuksien edistämiseksi.**

Kiitos!

Natalia Ollus

natalia.ollus@om.fi

 [@NataliaOllus](https://twitter.com/NataliaOllus)

 [natalia-ollus](https://www.linkedin.com/in/natalia-ollus)

 [@heuni_institute](https://twitter.com/heuni_institute)

 [@heuni_institute](https://www.facebook.com/heuni_institute)

 www.heuni.fi

HEUNI

The European Institute for
Crime Prevention and Control,
affiliated with the United Nations

